

TÓM TẮT

PAPI

2015

CHỈ SỐ HIỆU QUẢ QUẢN TRỊ VÀ HÀNH CHÍNH CÔNG CẤP TỈNH

Xu thế biến đổi cấp quốc gia giai đoạn 2011-2015

Kết quả phân tích dữ liệu PAPI năm 2015 và so sánh qua các năm cho thấy, hiệu quả quản trị và hành chính công ở Việt Nam có xu hướng suy giảm đáng kể. Đặc biệt, điểm chỉ số nội dung 'Công khai, minh bạch' và 'Kiểm soát tham nhũng' giảm mạnh; điểm chỉ số nội dung 'Tham gia của người dân ở cấp cơ sở' và 'Trách nhiệm giải trình của người dân' cũng suy giảm đáng kể. Bên cạnh đó, điểm chỉ số nội dung 'Thủ tục hành chính công' giảm nhẹ so với những năm trước. Riêng chỉ số nội dung 'Cung ứng dịch vụ công' tiếp tục tăng nhẹ qua các năm.

Mức sụt giảm điểm đáng chú ý nhất là ở chỉ số nội dung 'Công khai, minh bạch', với kết quả năm 2015 giảm hơn 7% so với năm 2014. Kết quả khảo sát ở nội dung này cho thấy tỉ lệ người dân được biết đến danh sách hộ nghèo giảm đáng kể và trong số ít những người biết đến danh sách hộ nghèo, chỉ có một số nhỏ tin tưởng vào độ xác thực của danh sách hộ nghèo. Số người dân được biết thông tin về thu, chi ngân sách cấp xã/phường cũng thấp hơn trước, và trong số những người được biết thông tin thì tỉ lệ người dân tin vào độ xác thực của thông tin nhận được cũng giảm xuống. mức độ công khai, minh bạch về kế hoạch sử dụng đất và khung giá đất ở địa phương tiếp tục giảm sút; người dân ít có cơ hội đóng góp ý kiến cho quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất ở địa phương hơn trước.

Kiểm soát tham nhũng trong khu vực công

Kết quả khảo sát PAPI năm 2015 tiếp tục cho thấy tính chất 'kinh niên' của tình hình tham nhũng ở Việt Nam. Chỉ số nội dung 'kiểm soát tham nhũng trong khu vực công' giảm 3% điểm so với năm 2014. Các chỉ tiêu đo mức độ hối lộ trong trường tiểu học công lập và trong dịch vụ hành chính công về giấy chứng nhận quyền sử dụng đất đều cho thấy tình trạng những nhiễu, vòi vĩnh, 'chung chi', 'bồi dưỡng thêm' để nhận được dịch vụ tốt hơn có xu hướng gia tăng. Người trả lời trên phạm vi toàn quốc cũng cho rằng tình trạng vị thân và tham nhũng trong chính quyền địa phương hiện rất phổ biến. Tuy nhiên, kết quả phân tích cho thấy động lực và quyết tâm đấu tranh chống tham nhũng trong giới chức và người dân có xu hướng giảm dần.

So với kết quả khảo sát năm 2014, có sự gia tăng đột biến ở tỉ lệ người dân cho biết phải chi 'lót tay' để làm xong giấy chứng nhận quyền sử dụng đất. Ước tính có khoảng 44% số người đã làm thủ tục liên quan đến giấy CNQSD đất trong năm vừa qua phải đưa hối lộ mới làm xong được thủ tục trong năm 2015, tăng gần gấp đôi so với tỉ lệ ước tính 24% năm 2014. Ngược lại, số người sử dụng dịch vụ y tế bệnh viện tuyến huyện/quận phải đưa 'lót tay' cho cán bộ để được chăm sóc tốt hơn vẫn ổn định ở tỉ lệ 12% qua hai năm 2014 và 2015.

Ngoài ra, khoảng 37% số người được hỏi cho rằng chính quyền địa phương đã nghiêm túc trong việc xử lý các vụ việc tham nhũng xảy ra ở địa phương trong năm 2015, giảm so với tỉ lệ 39% của năm 2014. Tương tự phát hiện của những năm trước, những người biết đến Luật Phòng, chống tham nhũng có xu hướng đánh giá cao hơn sự quyết tâm của chính quyền so với những người chưa biết đến văn bản luật này.

Những phát hiện trên cho thấy, chính quyền các cấp cần có các biện pháp hữu hiệu hơn trong phòng, chống tham nhũng. Đồng thời, cả cán bộ, công chức và người dân cần tích cực hơn trong việc giảm thiểu các hành vi tham nhũng, đưa hối lộ.

Đánh giá của người dân về điều kiện kinh tế hộ gia đình

Tương tự những năm trước, khảo sát PAPI năm 2015 đã tìm hiểu mức độ hài lòng của người dân với điều kiện kinh tế hộ gia đình hiện tại, điều kiện đó có cải thiện hay không, và mong mỏi của họ về triển vọng phát triển trong tương lai. Mặc dù nền kinh tế Việt Nam có những thăng trầm nhất định trong thời gian qua, đánh giá của người dân về điều kiện kinh tế hộ gia đình khá ổn định qua các năm. Năm 2015, tỉ lệ người trả lời cho rằng kinh tế của gia đình có chiều hướng khá hơn trong năm 2015 giảm nhẹ so với 5 năm trước. Mặc dù vậy, tỉ lệ người trả lời cho rằng điều kiện kinh tế của gia đình có cải thiện hơn trước vẫn ở khoảng 60%.

Những vấn đề đáng quan ngại nhất trong năm 2015

Năm 2015, khảo sát PAPI đưa thêm câu hỏi để người dân nêu lên ba vấn đề chính trị, kinh tế, xã hội và môi trường đáng quan ngại nhất ở Việt Nam. Kết quả khảo sát cho thấy, cho thấy đói nghèo là một trong những vấn đề đáng quan ngại nhất, với 18% số người trả lời trên toàn quốc nhận định như vậy. Đói nghèo không chỉ được xem là vấn đề hệ trọng nhất ở phạm vi toàn quốc mà còn ở từng vùng địa lý. Chỉ riêng ở đồng bằng Sông Hồng, đói nghèo ít được xem là vấn đề đáng quan ngại nhất. Sau đói nghèo tiếp đến là các vấn đề việc làm, điều kiện đường xá/giao thông, tham nhũng và tình hình an ninh, trật tự.

Phân tích sự khác biệt trong đánh giá những vấn đề đáng quan ngại nhất dựa trên đặc điểm giới cho thấy người trả lời là nữ nhìn chung quan tâm nhiều hơn tới các vấn đề kinh tế và cung ứng dịch vụ công. Tỉ lệ người trả lời là nữ cho rằng đói nghèo là vấn đề đáng lo ngại nhất cao hơn 8% so với tỉ lệ người trả lời là nam có cùng quan điểm. Tương tự, tỉ lệ phụ nữ cho rằng giáo dục và chất lượng giáo dục đáng quan ngại nhất cao hơn khoảng 5% so với tỉ lệ nam giới có cùng quan điểm. Với nam giới, họ quan ngại nhiều hơn về tranh chấp Biển Đông, tham nhũng và điều kiện đường xá, giao thông. Mặc dù ý kiến của hai nhóm đối tượng khảo sát này đều có giá trị như nhau, từ góc độ bình đẳng giới, tìm hiểu mối quan tâm của từng giới có ý nghĩa cho việc thu thập và phân tích ý kiến từ trưng cầu dân ý, đồng thời tìm giải pháp chính sách và thực tiễn nhằm hài hòa mối quan tâm của cả hai giới.

Thu hồi đất ở và bồi thường thu hồi đất ở

Kết quả khảo sát năm 2015 cho thấy tỉ lệ người dân cho biết hộ gia đình bị thu hồi đất tăng nhẹ so với tỉ lệ của khảo sát năm 2014. Tuy vậy, so với giai đoạn 2011-2013, tỉ lệ hộ dân trong mẫu khảo sát PAPI bị hu hồi đất có xu hướng thuyên giảm. Phần lớn những người cho biết họ hoặc gia đình họ bị thu hồi đất trong năm vừa qua đã nhận bồi thường bằng tiền mặt để tự lo nơi ở mới. Tuy nhiên, tỉ lệ người dân cho biết gia đình họ không nhận được bồi thường năm 2015 là 27,5%, và tỉ lệ này vẫn còn khá cao. Tương tự phân tích trong báo cáo PAPI năm 2014, rất khó giải thích tại sao những trường hợp này không nhận được bồi thường thu hồi đất.

Kết quả phân tích cho thấy các nhóm có đặc điểm nhân khẩu khác nhau chịu sự tác động khác nhau của việc thực hiện chính sách đất đai ở địa phương. Điều đáng lưu ý là sự khác biệt về quan điểm và trải nghiệm của nhóm dân tộc thiểu số và nhóm người Kinh. Trên phạm vi toàn quốc, 7,5% số người trả lời là người Kinh và 6,9% số người là đồng bào thiểu số cho biết gia đình họ bị thu hồi đất trong thời gian qua. Tuy nhiên, hơn 26% số người dân tộc thiểu số bị thu hồi đất trong năm qua cho biết họ không nhận được bồi thường, trong khi tỉ lệ này trong số người Kinh bị mất đất là 15%. Vấn đề này sẽ được nghiên cứu kỹ hơn trong vòng khảo sát PAPI tiếp theo.

Người dân tham gia xây dựng pháp luật và bầu cử

Bắt đầu từ tháng 7 năm 2016, Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật (sửa đổi) sẽ chính thức có hiệu lực. Một trong những quy định quan trọng của văn bản luật này là lấy ý kiến công dân trong quá trình xây dựng văn bản. Với mục đích tạo dữ liệu cơ sở cho việc đánh giá tác động của luật này, khảo sát PAPI năm 2015 đã đưa thêm một số câu hỏi tìm hiểu sự tham gia của người dân vào quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật.

Hơn 86% số người được hỏi tin rằng chính quyền các cấp cần phải thực hiện nghĩa vụ đó. Mặc dù nhận thức được nghĩa vụ của chính quyền như vậy, song chỉ có 13% số người được hỏi cho biết chính quyền địa phương đã lấy ý kiến của họ trong một năm vừa qua.

Kết quả phân tích sâu cho thấy các yếu tố cá nhân tác động đến việc tham gia của người dân vào quá trình tham vấn ý kiến về dự thảo văn bản quy phạm pháp luật ở các cấp. Đảng viên hoặc thành viên tổ chức đoàn thể có nhiều cơ hội tham gia hơn những nhóm dân cư khác. Chẳng hạn, nếu là đảng viên và có trình độ học vấn từ cấp tốt nghiệp phổ thông trung học trở lên, công dân đó có khoảng 35% cơ hội được tham vấn ý kiến xây dựng văn bản quy phạm pháp luật. Nếu là đảng viên có trình độ học vấn thấp hơn chỉ có xác suất 18% cơ hội. Với những người không là thành viên của bất kỳ tổ chức nào và có trình độ học vấn tốt, họ chỉ có chưa đến 3% cơ hội tham gia; và cơ hội này chỉ là 1% với những người có trình độ học vấn thấp. Những phát hiện nghiên cứu trên cho thấy cơ hội tham gia của người dân vào quá trình xây dựng pháp luật rất không đồng đều.

Báo cáo PAPI năm 2015 cũng đề cập tới việc tham gia bầu cử của người dân ở cấp cơ sở. Kết quả phân tích cho thấy các yếu tố như giới tính, thành phần dân tộc, thành viên tổ chức đoàn thể tác động trực tiếp và gián tiếp tới sự tham gia của người dân. Phụ nữ, người dân tộc thiểu số, người có trình độ học vấn thấp và người không phải là thành viên của tổ chức đảng, đoàn thể ít tham gia đi bầu cử hơn. Trước thềm cuộc bầu cử Quốc hội và Hội đồng Nhân dân sắp tới, để huy động sự tham gia của mọi đối tượng dân cư, các cấp chính quyền cần đẩy mạnh chia sẻ thông tin tới người dân, đồng thời tạo điều kiện tốt nhất để người dân chủ động tham gia thực hiện quyền bầu cử của mình.

Chỉ số Hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam (PAPI) là khảo sát xã hội học lớn nhất tại Việt Nam tập trung tìm hiểu hiệu quả công tác điều hành, thực thi chính sách, cung ứng dịch vụ công dựa trên đánh giá và trải nghiệm của người dân, với dữ liệu được thu thập thường niên. Từ năm 2009 đến 2015, PAPI đã thu thập và phản ánh trải nghiệm của gần 75.000 người dân.

Chỉ số PAPI đo lường sáu lĩnh vực nội dung: tham gia của người dân ở cấp cơ sở; công khai, minh bạch; trách nhiệm giải trình với người dân; kiểm soát tham nhũng trong khu vực công, thủ tục hành chính công; và cung ứng dịch vụ công. Khảo sát PAPI đã được triển khai thực hiện thường niên từ năm 2011 đến nay. Báo cáo Chỉ số PAPI 2015 phản ánh ý kiến đánh giá của 13.955 người dân được chọn ngẫu nhiên từ toàn bộ 63 tỉnh/thành phố trên toàn quốc.

Chỉ số PAPI 2015 sản phẩm của hoạt động hợp tác giữa Trung tâm Nghiên cứu Phát triển và Hỗ trợ Cộng đồng (CECODES), Trung tâm Trung tâm Bồi dưỡng cán bộ và Nghiên cứu khoa học Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (VFF-CRT), và Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc (UNDP). Cơ quan Hợp tác và Phát triển Thụy Sĩ (SDC) tài trợ chính cho PAPI cùng với Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc (UNDP) từ năm 2011 đến nay.

Truy cập www.papi.org.vn để tải báo cáo PAPI 2015 và nhiều tài liệu khác.